

**UNIVERSITY
OF TURKU**

This is a self-archived – parallel-published version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details. When using please cite the original.

AUTHOR	Kärriylä Ilkka
TITLE	Puoluehajaannusta idän ja lännen välissä. Kirja arvio teoksesta Mikko Majander. Kylmän sodan ja ristiriitojen puolue: SDP:n historia 4, 1952–1957. Siltala, 2022. 480 s. ISBN 978-952-388-143-3
YEAR	2023
URL	https://journal.fi/tyovaentutkimus/issue/view/10839/2206
VERSION	Publisher's PDF
CITATION	Kärriylä Ilkka (2023) Puoluehajaannusta idän ja lännen välissä. Työväentutkimus vuosikirja Vol 37 2023, 157–158.
LICENSE	CC BY-NC-ND

kumouksellisille, sillä ne lisäsivät myös vastustajien kansallista ja kansainvälistä yhteistyötä Euroopan suurvalloissa. Kirjassa on – fasismin nousuun viitaten – nostettu Espanjan autonomisen maakunnan Asturian vallankumous vuonna 1934 Venäjistä inspiroituneiden vallankumousten päätepisteeksi.

Kirjassa ei ole pyritty vertailuihin, mutta artikkelit Suomen ja Saksan vallankumouksista kannattaa lukea rinnan. Kirjassa ei liioin ole artikkeleita, joissa kerrottaisiin, miten vallankumous käsikirjoitettiin aiempien käsitysten pohjalta, kuten kirjassa *Scripting Revolution: A Historical Approach to the Comparative Study of Revolutions* vuodelta 2015. Analyysi Kiinan vallankumouksen toteuttamisesta vuonna 1911 kertoo kuitenkin kulttuurin muuttamisesta ja uuden sanaston omaksumisesta.

Kulttuuriset kytkökset nousevat keskiöön myös alkuperäisväestöön kuuluneiden talonpoikien ja anarkististen liikkeiden suhteissa Meksikossa 1900-luvun alussa. Talonpojista on myös muistutettu, että bolševikit oppivat vasta valtaansa puolustaessaan tulemaan toimeen talonpoikien kanssa. Ottomaanien valtakunnan alueella on puolestaan arveltu rajaseudun olleen vallankumousliikkeiden syntypaikkana.

Monet *Rethinking Revolutions* -kirjan uudet kysymykset ovat tuttuja Suomessakin, mutta monipuolisuudellaan se epäilemättä herättää ajatuksia vallankumousten ja yhteiskunnallisten liikkeiden tutkimukseen.

Tauno Saarela

dosentti, Helsingin yliopisto

Puoluehajaannusta idän ja lännen välissä

Mikko Majander. *Kylmän sodan ja ristiriitojen puolue: SDP:n historia 4, 1952–1957*. Siltala, 2022. 480 s. ISBN 978-952-388-143-3.

Viime vuoden lopulla saatiin kauan odotettua jatkoa Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen (SDP) historiankirjoitukseen, kun dosentti Mikko Majanderin vuosia 1952–1957 tarkasteleva teos ilmestyi. Majander jatkaa Hannu Soikkasen 1970–1990-luvuilla aloittamaa työtä, ja hänen jälkeensä puolueen historiankirjoittajan kapula on jo siirtynyt dosentti Matti Hannikaiselle.

Majander hyödyntää tutkimuksessaan SDP:n ja sen keskeisten toimijoiden arkistoaineiston lisäksi runsaasti aiempaa tutkimusta, muistelmia ja päiväkirjoja, joiden monia tulkintoja hän myös haastaa omien lähteidensä pohjalta. Majander on käynyt myös useissa ulkomaisissa arkistoissa lukemassa diplomaattien raportteja Suomesta, mikä tuo kiinnostavia näkökulmia tutkimukseen ja SDP:n kansainvälisiin suhteisiin.

Kirja kattaa vain viisi vuotta, joten lähes 500 sivussa päästään käsittelemään laajaa kirjoa aihepiirejä päivänpoliittisista käänteistä ja puolueriidoista aatteelliseen kehitykseen, kansain-

välisiin suhteisiin, teollistamiseen, maatalouskysymyksiin, väestölliseen kannatuspohjaan, työläisurheiluun ja naisten asemaan puolueessa.

Majander valottaa kattavasti ja tarkkanäköisesti yhtä kirjansa keskeisimmistä teemoista, puolueen ja koko sosialidemokraattisen työväenliikkeen hajaannusta 1950-luvulla. Jakautumista puheenjohtaja Emil Skogin ja puoluesihteerin Väinö Leskisen mukaan nimettyihin ryhmäkuntiin eivät ajaneet etupäässä aatteelliset tai poliittiset erimielisyydet, vaan kiharaiset henkilötason ristiriidat. Tätä kuvastaa vaikkapa se, miten puolueen oikeistosiipeen luettu kansanedustaja ja ministeri Aarre Simonen lähti vasemmistolaisempaan pidetyn ”skogilaisen” vähemmistön matkaan.

Hajaannukseen vaikuttaneista asiakysymyksistä tärkeimpiä oli Majanderin mukaan muiden työväenliikkeen organisaatioiden – erityisesti SAK:n ja TUL:n – suhde puolueeseen. SAK:n sosialidemokraattien enemmistö oli niin ikään skogilaisten takana Leskisen pyrkiessä

hillitsemään ammattiyhdistysliikkeen vaikutusvaltaa puolueessa.

Suhde Neuvostoliittoon ja kommunismiin aiheutti toki sekin ristivetoa. Kommunistit ja kokoomus olivat 1950-luvulla suomalaisen poliittisen kentän ääripäät, joita pyrittiin patoamaan. Tosin varsinkin ”leskisläiset” pohtivat kokoomuksen kanssa aseveli- tai työmarkkina-hallituksen mahdollisuutta. Punamultayhteistyö maalaisliiton kanssa useissa hallituksissa ei ollut ruusuilla tanssimista puolueen nojatessa moninkertaisen pääministerin ja vuonna 1956 presidentiksi nousseen Urho Kekkosen persoonaan ja idänsuhteisiin.

Ystävällisiä suhteita Neuvostoliittoon piti SDP:nkin pitää yllä, mutta puolue ei silti juuri tinkinyt antikommunismistaan. Siksi se saikin CIA:n rahoitusta, mistä Majander on jo aiemmin julkaissut kirjan. Kommunismin vastustajana tunnetun Leskisen idänsuhteet jäivät pinnallisiksi, ja erityisesti puolueen iäkäs valtiomies Väinö Tanner oli pysyvästi neuvostojohtajien epäsuosiossa. Tämän paluu puheenjohtajaksi vuonna 1957 viilensi suhteita entisestään ja sai Neuvostoliiton edistämään puolueen hajaannusta tukemalla skogilaista vähemmistöä.

Aatteellisesti ja sisäpoliittisesti kirjan kiinnostavinta antia on SDP:n suhtautuminen suunnitelmatalouteen ja valtiojohtoiseen teollistamiseen, josta olisi mieluusti lukenut enemmänkin. Kekkonen vei yhteishallituksissa kunniaa Pohjois-Suomen teollistamisen edistämisestä ja esimerkiksi Kemijoki Oy:n perustamisesta,

joka oli vahvasti SDP:n sekä kauppa- ja teollisuusministeri Penna Tervon hanke. Moni maalaisliiton ministeri ja kansanedustaja pikemminkin vierasti valtion osallistumista yritystoimintaan tällaisessa mitassa. Majanderin mukaan SDP ei kuitenkaan saanut teollistamisesta aikaan ”selväpiirteistä, iskevää ohjelmaa” ja joutui toteamaan, että valtionyhtiöt jäivät pitkälti osakeyhtiöiksi muiden joukossa, porvarillisten ammattijohtajien käsiin.

Paikoin tutkimuksessa jää kaipaamaan taloudellisen ja yhteiskunnallisen tilanteen taustoitusta tarkemmilla tilastotiedoilla. Esimerkiksi syksyn 1953 kustannuskriisiä, joka johti Kekkosen III hallituksen kaatumiseen, on kontekstualisoitu varsin niukasti. Myös hallitusten ja SDP:n puolue-elinten kokoonpanojen painaminen liitteiksi kirjan loppuun auttaisi lukijaa. Nootit on yleistyvän käytännön mukaisesti sijoitettu loppuviitteiksi alaviitteiden sijaan, joten lukukokemus katkeilee joka tapauksessa sivujen kääntelyyn.

Kaiken kaikkiaan Mikko Majander on kirjoittanut erittäin sujuvan ja perusteelliseen lähdetyöskentelyyn nojaavan tutkimuksen, joka tuo tuoreita näkökulmia SDP:n toimintaan 1950-luvulla ja yleisemminkin ajan poliittiseen historiaan. Se saa myös odottamaan malttamattomana puolueen historian seuraavia osia.

Ilkka Kärrylä

VTT, yliopisto-opettaja, Turun yliopisto

Säröjä Suomen historia(kuva)an: Uusi antologia on kunnianhimoinen pyrkimys asemoida Suomi osaksi länsimaisen kolonialismin ja rasismin historiaa

Raita Merivirta, Leila Koivunen ja Timo Särkkä (toim.). *Finnish Colonial Encounters: From Anti-Imperialism to Cultural Colonialism and Complicity*. Cambridge Imperial and Post-Colonial Studies. Palgrave Macmillan, 2021. 336 s. ISBN 978-3-030-80610-1.

Kuluvan vuosisadan aikana rasismin ja siirtolaisvastaisuuden kaltaiset ilmiöt sekä kysymykset suomalaisten globaalista vastuusta ovat johtaneet uusiin näkemyksiin ei vain suomalaisen kansallisvaltion nykyisyydestä, vaan myös menneisyydestä. Kyseenalaiseksi on joutunut muun muassa pitkälti 1900-luvulta välittynyt

kuva Suomen valtiosta kansainvälisesti katsoen pienenä ja neutraalina toimijana, jonka historiallisia harteita eivät paina esimerkiksi kolonialismi, orjakauppa tai rasistinen rotuajattelu. Näissä keskusteluissa Suomi on seurannut viiveellä muita Pohjoismaita, joissa alettiin jo 1990-luvun lopulla kyseenalistaa kuvaa pie-